

Mgr. Barbora Pásztorová: Metternich a německá otázka v letech 1840–1848

Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická, Katedra historických věd 2017, 164 stran rkp.

Uchazečka se ve své disertační práci, kterou vybudovala na systematickém studiu poměrně velkého množství archivních pramenů (Österreichisches Staatsarchiv, Wien, Abteilung Haus-, Hof- und Staatsarchiv; Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz, Berlin; Landeshauptarchiv Schwerin, Schwerin; Bayerisches Hauptstaatsarchiv, München; Hauptstaatsarchiv Dresden; případně Národní archiv v Praze), zaměřila na analýzu velmi složitého a v českém prostředí opomíjeného problému postoje rakouského kancléře Metternicha k německé otázce v letech 1840–1848.

Předložená disertační práce se skládá ze dvou jasně vymezených částí – první, zaměřené na uvedení do problematiky, resp. charakteristiku prostředí, v němž se hlavní aktéři následně museli pohybovat, a druhé, již tvoří pět tematicky pojatých kapitol, které podle autorky představují hlavní problémy, s nimiž se Metternich musel vzhledem k německé otázce zabývat; autorčina ústřední teze totiž zní, že to byla právě evropská dimenze, která formování německé otázky ve vymezeném období ovlivňovala. Z hlediska zvolené struktury nelze mít námitky, byť se domnívám, že autorka mohla, i když to nebylo předmětem jejího zájmu, alespoň stručně pojednat o termínu nacionalismus v jeho jiných konotacích, než si sama zvolila, případně mohla alespoň naznačit na příkladu některých autorů problematiku formování moderních národů v 19. století, jakkoli uznávám, že se jedná o komplikovaný a do dnešní doby neustále diskutovaný fenomén.

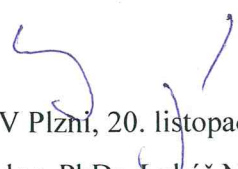
Kapitoly tři až sedm pak přinášejí analýzu Rýnské krize, složité šlesvicko-holštýnské otázky, hospodářských vztahů Rakouska a Pruska, občanské války ve Švýcarsku a nacionální a konstituční otázky v Německu. Autorka se v těchto kapitolách věnovala podrobnému zpracování vytyčeného úkolu a snažila se za použití nevydaných, ale i vydaných pramenů dokumentovat snahu rakouského kancléře o „své“ řešení německé otázky. Dle mého názoru se jí podařilo a její závěry to dokládají, přesvědčivě vyargumentovat, proč Metternich ve své snaze neuspěl. Jeho systém, založený na dodržování uspořádání roku 1815, se, zjednodušeně řečeno, prostě přežil. Snahy o federativní uspořádání Německého spolku, o zabránění vzniku jednotného německého státu nebo o udržení vůdčího postavení habsburské monarchie v Německém spolku nemohly uspět tváří v tvář vzednutí vlny nacionalismu a „duchu doby“. V neposlední řadě je potřeba zmínit i faktor času, rakouský kancléř prostě zestárl a s ním i jeho názory a prosazovaná řešení.

Při hodnocení předložené disertační práce je potřeba mít na paměti, že téma postoje rakouského kancléře Metternicha k německé otázce v letech 1840–1848 nebylo v této podobě a rozsahu v české historiografii ještě zpracováno. Německá, resp. evropská historiografie se v posledním půl století zaměřuje na tu či onu problematiku za současné absence komplexní analýzy

zmíněného problému; česká odborná obec ponechává tento fenomén téměř na okraji svého zájmu – na druhé straně stojí zcela určitě za zmínku studie Miroslava Šedivého. Barbora Pásztorová se tak pustila do nelehkého tématu, jehož se zhostila se ctí. Svou disertační práci založila nejen na analýze značného množství nevydaných pramenů (jejich výčet viz úvod posudku), ale prostudovala i potřebné množství vydaných pramenů; jediné, co jsem trochu postrádal, byl dobový tisk. Seznam odborné literatury si rovněž zaslouží uznání. Pokud jde o výtky či výhrady k disertační práci, k její struktuře a závěrům nelze mít žádné. Po nezbytných redakčních úpravách doporučuji vydání disertační práce tiskem.

Přesto musím na závěr zmínit určitá pochybení, jichž se autorka dopustila a které přičítám spíše nepozornosti či nezkušenosti než úmyslu. Zaprvé musím zmínit jisté zmatení v označení Rakouského státního archivu (Österreichisches Staatsarchiv, Wien). Autorka hned v úvodu a opakuje to i v seznamu pramenů a literatury uvádí pouze Haus-, Hof- und Staatsarchiv, což není přesné. Haus-, Hof- und Staatsarchiv je pouze jedním z oddělení Rakouského státního archivu; další jsou např. Archiv der Republik nebo Kriegsarchiv. V poznámkách pod čarou se pak již setkáme se správným citováním. Občas se můžeme setkat s místem vydání Berlín, místo Berlin (např. pozn. č. 16 nebo 124). U některých obrátů jsem měl při čtení práce pocit, že se nad nimi autorka dostatečně nezamyslela – např. na s. 25 „*prostřednictvím morální shody německých států*“, na s. 29 tvrzení o etablované ústavě ve Velké Británii (myslela asi etablovaný ústavní systém), zde by to potřebovalo vysvětlení, neboť britský ústavní systém nelze přirovnat k žádnému na světě, na s. 65 se pak jedná o obrat „*týkající se dánské či německé národnosti Šlesvicka*“, země nemůže mít národnost apod. Tu a tam jsem narazil i na chybně napsanou číslovku (s. 95 nebo 100), případně neskloňování jména – „*a poslal Radowitz do Vídně*“ na s. 133.

Na závěr však mohu bez jakýchkoli pochyb konstatovat, že Barbora Pásztorová předložila i přes mé drobné dílčí výhrady kvalitní disertační práci. Nemám vůči ní žádných zásadních výtek, a proto ji **doporučuji** k obhajobě jako podklad pro udělení titulu Ph.D.

V Plzni, 20. listopadu 2017

doc. PhDr. Lukáš Novotný, Ph.D.

vedoucí Katedry historických věd

FF ZČU v Plzni